

Nr 22

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skattefrihet vid premiering av sparande, m. m., given Stockholms slott den 18 februari 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återropande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en statlig premiering av sparande. Förslaget tar sikte i första hand på löntagare och därmed jämställda grupper fysiska personer. Sparandet skall enligt förslaget vara regelbundet och företrädesvis ske vid källan. Sparat belopp sätts in på särskilt konto i bankinstitut eller i KF:s eller HSB:s sparkassor. Insättning på kontot skall ske med minst 100 kr. och högst 300 kr. i månaden. På det sparade beloppet utgår bankränta efter den högsta räntesats för inlåning som bankinstitutet eller sparkassan tillämpar. Den som uppfyller sparsystemets villkor får dessutom delta i en av statsverket bekostad vinstutlotning. Vinsterna i lotteriet är skattefria. Utlotning äger rum i september månad närmast efter varje sparår. Vidare får den, som haft pengar från ett sparår inestående under fem år, en skattefri premie om 5 % på dessa pengar, dock högst 300 kr. Denna premie bekostas till hälften av statsverket och till hälften av sparinstitutet.

Sparsystemet, som föreslås träda i kraft snarast efter riksdagsbehandlingen av propositionen, är avsett att ersätta de nuvarande sparformerna ungdomens lönsparande och allmänna lönsparandet. Dessa föreslås upphöra vid utgången av år 1972. Vinstutlotningen i dessa sparsystem skall dock äga rum på vanligt sätt under våren 1973. Deltagare i ungdomens lönsparande och allmänna lönsparandet ges rätt att flytta över sparat belopp till det nya systemet vid årsskiftet 1972/1973.

Vidare begärs riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att, om konjunkturen motiverar det, besluta om premiering av frivilligt sparande av överskjutande preliminär skatt i huvudsaklig överensstämmelse

med reglerna i lagen (1970: 616) om premiering av visst frivilligt sparande.

Slutligen föreslås, med hänsyn till den likhet som föreligger mellan det nya sparsystemet och svenska statens sparobligationer, att bonus på sådana obligationer, som tillhör i framtiden utgivna eller förlängda lån, skall vara fri från inkomstskatt.

Förslag till

Lag om skattefrihet vid premiering av sparande

Härigenom förordnas som följer.

1 § Sparpremie som helt eller delvis bekostas av staten utgör ej skattepliktig inkomst vid taxering enligt kommunalskattelagen (1928: 370) och förordningen (1947: 576) om statlig inkomstskatt.

Första stycket äger motsvarande tillämpning på sådan bonus som lägges till ränta på svenska statens sparobligationer vilka utges den 1 maj 1972 eller senare. Detsamma gäller om obligationen utgivits dessförinnan men dess löptid förlänges den 1 maj 1972 eller senare. I sådant fall medges dock skattefrihet endast för bonus som utgår efter löptidens förlängning.

2 § På vinst i lotteri som anordnas och bekostas av staten i samband med sådant sparande som avses i 1 § första stycket äger förordningen (1928: 376) om särskild skatt å vissa lotterivinster ej tillämpning.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 18 februari 1972.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *premiering av sparande* och anför.

För att stimulera det frivilliga sparandet genomfördes hösten 1970 en statlig premiering av frivilligt banksparande av överskjutande preliminär skatt enligt 1970 års taxering. Bestämmelser om denna sparform, det s. k. *Strängaspelet*, meddelades i lagen (1970: 616) om premiering av visst frivilligt sparande. Lagen medgav rätt för fysisk person eller oskiftat dödsbo att, samtidigt som skatteåterbäringen kvitterades ut, sätta in beloppet helt eller delvis på ett särskilt premiesparkonto hos bankinstitut. För sparbelopp på högst 3 000 kr. utgick vid spartidens slut, vid utgången av år 1971, en sparpremie med 5 % på inestående medel. Sparpremien var skattefri. Dessutom utgick på sparbelopp, för vilket rätt till sparpremie förelåg, ränta efter den högsta räntesats för inlåning som bankinstitutet tillämpade. Kontoinnehavare som hade minst 100 kr. inestående på kontot fick också delta i två vinstutlottningar. Den ena ägde rum i juni och den andra i december 1971. Vinsterna var fria från lotterivinstskatt. Riksgäldskontoret hade hand om administrationen av Strängaspelet och ombesörjde vinstutlottningarna.

Sedan åtskilliga år finns två typer av lönsparande som båda syftar till att premiera ett regelbundet sparande. Den ena sparformen, *ungdomens lönsparande*, tillkom år 1950 och bygger på ett avtal mellan löntagaren, hans arbetsgivare och ett sparinstitut. Enligt avtalet får arbetsgivaren rätt att vid varje avlöningstillfälle under en viss sparperiod dra av ett visst belopp, lägst 10 %, av löntagarens bruttolön. Beloppet sätter arbetsgivaren in på sparinstitutet på ett för löntagaren upplagt särskilt lönsparkonto. Sparperioden omfattar tiden t. o. m. det år, då spararen fyller 25 år, dock minst tre kalenderår. Sparperioden kan förlängas t. o. m. det år då lönspararen fyller 30 år. Medel som insatts på lönsparkontot är bundna under sparperioden. I vissa fall får dock förtidsuttag ske, t. ex. vid giftermål eller andra särskilda förhållanden.

En gång om året utlottas av statsmedel vinster bland dem som deltar

i ungdomens lönsparande. Utlottningen sker efter en plan som fastställs av riksgäldskontoret. Varje ungdomslönsparare, som under minst sju månader av närmast föregående kalenderår (kvalifikationsåret) gjort avtalade insättningar på lönsparkontot och har behållning på detta vid årets slut, har rätt att delta i vinstutlottningen. Den årliga vinstutlottningssumman uppgår till ett belopp som motsvarar 1 % av insättningarna på lönsparkontona under kvalifikationsåret.

Den andra lönsparformen, *det allmänna lönsparandet*, tillkom år 1962 som en påbyggnad av ungdomens lönsparande. Anslutning till det allmänna lönsparandet får ske tidigast under det kalenderår under vilket spararen fyller 26 år. Deltagande sker enligt avtal på motsvarande sätt som gäller beträffande ungdomens lönsparande. Överenskommelse kan också ske direkt mellan deltagaren och sparinstitutet. Det allmänna lönsparandet sker genom regelbundna insättningar — direkt av deltagaren eller genom löneavdrag — på ett för deltagaren upplagt lönsparkonto. Lägsta sparbelopp är vid insättningar genom löneavdrag 50 kr. i månaden för månadsavlönade, 12 kr. i veckan för veckoavlönade, 25 kr. per 14 dagar för 14-dagarsavlönade och 150 kr. i kvartalet vid direkta insättningar. Medel som satts in på allmänt lönsparkonto är inte bundna.

Även inom det allmänna lönsparandet anordnas en av statsverket bekostad årlig vinstutlottning enligt vinstplan som fastställs av riksgäldskontoret. Rätt att delta i sådan vinstutlottning tillkommer dels lönsparare med löneavdrag, om han under minst sju kalendermånader av närmast föregående år (kvalifikationsåret) gjort överenskomna insättningar på sitt lönsparkonto, dels lönsparare som gör direkta insättningar, om han under kvalifikationsåret gjort minst tre kvartalsinsättningar på lönsparkontot. Förutom nu angivna villkor gäller dessutom i båda fallen att lönspararen under kvalifikationsåret skall ha ökat behållningen på sitt lönsparkonto med minst 500 kr., ränta oräknad. Vinstsumman vid årlig vinstutlottning utgör ett belopp motsvarande 1/2 % av nettcökningen på samtliga allmänna lönsparkonton (insättningarna minskade med uttagen) under kvalifikationsåret, dock minst ett belopp motsvarande 2 kr. 50 öre för varje lönsparkonto som under kvalifikationsåret ökat med minst 500 kr., utöver påförd ränta.

I skrivelse den 30 mars 1971 från lönsparkommittén till riksgäldsfullmäktige har kommittén framhållit, att lönsparandet på senare år visat en allt kraftigare tendens till stagnation och t. o. m. tillbakagång. Efter en närmare undersökning av de tänkbara orsakerna härtill föreslår kommittén en omläggning av de två lönsparandeformerna i syfte att tillvarata samhällsintresset att öka hushållssparandet och att åstadkomma ett mera långsiktigt och målinriktat sparande. Förslaget framgår närmare av en vid skrivelsen fogad promemoria. Kommittén föreslår att regelbundet lönsparande som binds för en tid av minst två år premieras med ett årligt skattefritt statligt sparbidrag motsvarande 20 % av

den av sparinstitutet tillgodoförda årsräntan. Sparbidraget får inte överstiga 300 kr. per konto och kalenderår. Dessutom föreslås spararen premierad genom årlig vinstutlottning motsvarande 10 % av den av sparinstitutet under resp. år krediterade räntan på samtliga lönsparkonton. Vinstbeloppen skulle utgå av statsmedel. I vinstutlottningen avses alla de lönsparare få delta som under kvalifikationsåret gjort minst sju insättningar på sitt konto, varav minst en före den 1 juli, och som under året ökat sin kontobehållning med minst 600 kr., ränta och ev. sparbidrag oräknat.

Av den vid skrivelsen fogade promemorian framgår i fråga om ungdomens lönsparande att en minskning skett både beträffande antalet sparare och sparade belopp. Antalet anslutna ungdomar nådde sitt maximum år 1964 med ca 172 000 men har successivt nedgått till 131 000 vid slutet av år 1970. Det totalt sparade beloppet visar en liknande utveckling. Uttagen har under åren 1968—1970 överstigit insättningarna. Genom räntekrediteringar har dock t. o. m. år 1969 kunnat redovisas ett stigande totalsaldo. För det senaste redovisningsåret 1970 översteg uttagen insättningarna med 30 milj. kr. Då räntorna inte uppgick till mer än 18 milj. kr. blev resultatet för år 1970 för första gången en nedgång av den sammanlagda behållningen (med 12 milj. kr.). Orsakerna till den negativa utvecklingen anges vara främst de hårda bindningsvillkoren som gör det svårt att få disponera de egna sparade pengarna samt den relativt blygsamma stimulans utöver räntan som det statliga lotteriet ger. Man pekar i detta sammanhang på de höjda räntesatserna för bankinlåning och på de relativt sett sjunkande insättningssiffrorna. Den favör som spararna får genom utlottningen har alltså, anförts det i promemorian, successivt förlorat i värde. Den kraftigt ökade tendensen till längre skolgång och högre utbildning har vidare medfört att antalet förvärvsarbetande inom de aktuella åldrarna nedgått betydligt. Det framhålls vidare, att den statistik, som förs inom riksgäldskontoret i samband med lönspardragningarna, visar att av antalet ungdomslönsparare numera i genomsnitt endast 40 % uppfyller de villkor som kvalificerar till deltagande i utlottningen, dvs. att man under kvalificeringsåret gjort minst sju avtalsenliga månadsinsättningar och att kontot vid årets slut fortfarande uppvisat behållning. Av de vid utgången av år 1970 rapporterade 131 000 spararna torde sålunda endast ca 50 000 vara kvalificerade för deltagande i lotteriet.

Det allmänna lönsparandet har visserligen sedan starten år 1960 visat kraftigt ökade anslutningssiffror. Vid utgången av år 1970 fanns ca 903 000 konton anslutna till sparandet med en total kontobehållning av 2 448 milj. kr. En analys av deltagandet visar emellertid en mindre ljus bild. Under senare år har på mindre än en tredjedel av dessa konton presterats det minimisparande som kvalificerar till deltagande i vinst-

utlottningarna, dvs. att spararen gjort de föreskrivna sju månadsinsättningar (eller tre kvartalsinsättningar) och dessutom under året ökat sin kontobehållning med 500 kr. (exkl. ränta). Utvecklingen belyses av att år 1962 hade 274 000 konton av totalt 336 000 ökat sitt årliga lönsparande med 500 kr. År 1970 hade — trots att antalet konton ökat till 903 000 — endast 296 500 presterat en 500 kr.-ökning, alltså praktiskt taget lika många som år 1962. Denna utveckling anses till övervägande del bero på utvecklingen av de olika lönekontosystemen. I och med att möjlighet skapades för kontoinnehavarna att ansluta sitt lönekonto till allmänna lönsparandet utan att allvarligt överväga sitt sparbeslut, synes sparformen ha kommit att få en inte önskad inriktning. Förhållandet belyses bl. a. av de senaste årens sparandesiffror. De 296 500 sparare, som under år 1970 ökade sitt sparande med minst 500 kr., måste ha ökat sitt nettosparande med minst 150 milj. kr., förmodligen avsevärt mera. Då nettoökningen för året (exkl. ränta) utgjorde endast 128 milj. kr. innebär detta att de resterande drygt 600 000 allmänna lönspararna under år 1970 minskade sitt sparande med sammanlagt minst 25 milj. kr. Vinstsumman per deltagare uppgår för 1970 års sparande till mindre än en promille av det genomsnittliga sparbeloppet.

Den nu angivna utvecklingen i fråga om lönsparandet visar enligt min uppfattning sådana negativa tendenser, att anledning finns att genomföra ett system för premiering av sparande som i fråga om utformningen på väsentliga punkter skiljer sig från de nuvarande lönsparsystemen.

Vid utformningen av ett nytt system bör målet vara att stimulera till ett långsiktigt och regelbundet sparande. Systemet bör vidare avvägas så att det om möjligt leder till ett nysparande, dvs. ett sparande som annars inte skulle ha kommit till stånd. Förutsättningarna att nå detta mål anser jag öka, om reglerna utformas så att sparandet sker regelbundet och i första hand vid källan, dvs. i samband med utbetalning av lön eller annan periodisk ersättning. Man kommer härvid in på den väsentliga frågan vilka som bör omfattas av den nya sparformen.

Det enskilda sparandet är fortfarande en viktig beståndsdel i den enskildes ekonomi och spelar samtidigt en betydelsefull roll för den nödvändiga investeringsutvecklingen. Mot denna bakgrund är det av värde att en så vid krets personer som möjligt bereds tillfälle att delta i den nya sparformen. Den begränsningen bör dock genast göras att endast fysiska personer bör få delta. Jag har nyss anfört att sparandet i första hand bör utformas som ett regelbundet sparande vid källan. Därigenom erhålls de största garantierna för att det i rimlig utsträckning är fråga om ett nysparande. Löntagarna, speciellt de yngre åldersgrupperna, utgör givetvis den viktigaste gruppen. Sparandet bör lämpligen kunna ske genom att löntagaren kommer överens med arbetsgivaren eller den bank som ombesörjer utbetalning av lönen, att viss del av denna månatligen skall sättas in på ett särskilt sparkonto för löntaga-

ren. Kan överenskommelse inte träffas med arbetsgivaren, bör löntagaren ha möjlighet att själv, efter överenskommelse med sparinstitut, varje månad sätta in ett visst belopp på kontot. Att avsättningen till kontot sker i enlighet med den överenskommelse som träffats mellan parterna bör kontrolleras av kontoförande sparinstitut.

En annan viktig grupp för sparsystemet är lantbrukarna. Dessa upp- bär ofta regelbundet likvider från ekonomiska föreningar, andelsföretag eller liknande sammanslutningar för försäljning av kött, mjölk, skog osv. På motsvarande sätt som nyss anförts beträffande löntagare bör lantbrukaren kunna träffa överenskommelse om att viss del av likviden skall avskiljas före utbetalningen till honom för att sättas in på ett sparkonto för honom. Också andra än de nu angivna bör kunna komma i fråga för den nya sparformen. Kan sparandet därvid inte ordnas som ett sparande vid källan, får överenskommelser träffas med sparinstitutet om personliga månatliga insättningar. Det bör också i sådana fall ankomma på institutet att kontrollera att inbetalningarna till sparkontot sker i enlighet med överenskommelsen.

Det sparande som enligt förslaget kan premieras skall ha formen av insättning av sparmedlen på ett särskilt konto hos något av bankinstituten, dvs. postbanken, affärsbank, sparbank eller jordbrukskassa, eller på konto i KF:s eller HSB:s sparkassor. Ingen sparare får ha mer än ett sådant konto. Innehar en person flera konton, skall denne inte ha rätt att delta i sparpremieringen. För den nya sparformen bör i övrigt gälla följande.

Kontot får användas endast för sådana insättningar som är tillåtna i sparsystemet.

Insättning på sparkonto sker med minst 100 kr. och högst 300 kr. per månad. På det sparade beloppet skall utgå bankränta motsvarande högsta inlåningsränta enligt villkoren för kapitalräkning med tolv månaders uppsägning.

De på sparkontot inestående medlen skall inte vara spärrade utan kunna disponeras när som helst av spararen. Men om denne tar ut medel från kontot, får han eventuellt vidkännas den uttagsprovision som tillämpas av sparinstitutet vid uttag från kapitalräkning.

Den som deltar i det föreslagna sparsystemet och i övrigt uppfyller de för detta gällande villkoren har rätt att delta i en vinstutlottning. Ut- lottningen, som bekostas av staten, bör äga rum i september månad närmast efter sparåret. Med sparåret avses kalenderår. Som villkor för deltagande i lotteriet skall gälla att spararen under sparåret ökat sin kontobehållning med minst 100 kr. inkl. ränta och att saldot vid slutet av sparåret inte underskridits vid något tillfälle under tiden fram till en viss dag strax före vinstutlottningen (avstämningsdagen).

Vinstsumman i utlottningen bör beräknas till 2 % av saldoökningen inkl. ränta under sparåret på samtliga sparkonton. Vid beräkningen av

den sammanlagda saldoökningen skall på de enskilda kontona endast saldoökningar inkl. ränta på minst 100 kr. och högst 5 000 kr. medräknas. Vinstsumman skall dock inte understiga 2 milj. kr. Vinsterna, som skall vara fria från lotterivinstskatt, utbetalas av statsmedel.

Liksom i Strängaspelet skall huvuddelen av vinstsumman disponeras så att vinstchanserna står i förhållande till det antal hela hundrakronorsbelopp med vilka spararen ökat sin kontobehållning under sparåret och det totala antalet sådana belopp på samtliga konton. Detta innebär att den som är berättigad att delta med exempelvis 600 kr. skall ha sex gånger så stor vinstchans som den som är berättigad att delta med 100 kr. Det högsta antalet hundrakronorsandelar med vilka man kan delta i lotteriet skall vara 50.

På det sparande som sker under första sparåret 1972 (inkl. ränta för år 1972) får spararen efter fem år (första sparåret inräknat) en sparpremie om 5 % av den del av sparbeloppet som fortfarande står inne på kontot vid utgången av åren 1973—1976. Premiering sker på samma sätt av det sparande som sker 1973, 1974 och följande år i den mån resp. sparbelopp fortfarande står inne på kontot vid utgången av åren 1974—1977, resp. 1975—1978 etc. Premien skall inte utgöra skattepliktig inkomst. Sparbelopp som premierats får jämte femårspremien tas ut från sparkontot utan att detta inverkar på rätten att delta i senare vinstutlottningar eller premieringar.

Premie utgår vid varje tillfälle med högst 300 kr. per konto. Premie som är mindre än 25 kr. utgår inte. Premien bekostas till hälften av staten och till hälften av vederbörande sparinstitut.

Rätten till premier och deltagande i vinstutlottning går förlorad, om överlåtelse eller pantsättning sker av sparkontot. Avlider deltagare, bör dödsboet ha rätt att träda i stället för deltagaren såvitt gäller rätt till vinstutlottning och premier.

Det nya sparsystemet är avsett att avlösa ungdomens lönsparande och allmänna lönsparandet. Dessa sparformer bör upphöra vid utgången av år 1972 men vinstutlottning för 1972 års sparande bör på vanligt sätt ske under våren 1973. Möjlighet bör därför erbjudas deltagarna i de nuvarande sparformerna att gå in i det nya systemet. Härvid bör gälla att de deltagare som vill gå över till det nya sparsystemet får till det nya sparkontot föra över hela sin vid årsskiftet 1972/1973 på lönsparkontona inestående kontobehållning eller del därav. Sådana överföringar skall godtas som insättningar på det nya kontot.

Det av mig förordade nya sparsystemet bör administreras av riksgäldskontoret. Därjämte bör riksgäldskontoret tillse att sparsystemets bestämmelser efterlevs. Sparinstitut som avser att medverka i det nya sparsystemet bör innan institutet startar verksamheten anmäla sin avsikt hos riksgäldskontoret. Planläggning och genomförande av propagandakampanjer för det nya sparsystemet bör under riksgäldsfullmäk-

tige handhas av lönsparkommittén på samma sätt som hittills skett i fråga om ungdomens lönsparande och allmänna lönsparandet. Jag beräknar medelsbehovet för information m. m. i samband med sparkampanjer till 1,5 milj. kr. för budgetåret 1972/73. Jag förutsätter därvid att sparinstitutet själva är beredda att bekosta en väsentlig del av den totala sparpropagandan.

Vinstutlottningen bör anordnas i nära anslutning till redan prövade former. Jag syftar härvid på Strängaspelet. I det nu föreslagna premiesparandet bör det åligga sparinstitutet att på sätt (exempelvis krav på databehandling) och tid som riksgäldskontoret föreskriver tillstålla kontoret uppgifter om personnummer på de personer som innehar premiesparkonton, kontonummer och övriga uppgifter som riksgäldskontoret begär.

Det nya sparsystemet bör träda i kraft snarast möjligt efter riksdagsbehandlingen.

En uppskattning av statens kostnader för det nya sparsystemet är självfallet svår att göra, eftersom hållpunkter praktiskt taget saknas. Om man emellertid som exempel antar att så mycket som en miljard kr. under ett år skulle sättas in netto på sparkontona och stå kvar i fem år, skulle femårspremierna sammanlagt utgöra ca 50 milj. kr., varav hälften bekostas av staten, medan vinstutlottningen kan beräknas medföra en kostnad för staten av ca 20 milj. kr. Jag avser att återkomma i annat sammanhang när det gäller medelsanvisning för ändamålet.

Det nya sparsystemet syftar, som nämnts, i första hand till att åstadkomma ett långsiktigt sparande. Av konjunkturrella och andra skäl kan det dessutom finnas anledning att stimulera till kortsiktigt sparande så som skedde i Strängaspelet. För denna sparform har jag redogjort i det föregående och jag hänvisar till den där lämnade redogörelsen. Också i framtiden kan det bli aktuellt att genom stimulerande åtgärder fånga upp utbetalning av överskjutande preliminär skatt i sparande. Eftersom ett sådant sparsystem bör kunna sättas i kraft i relativt god tid före utbetalningen, bör Kungl. Maj:t begära riksdagens bemyndigande att, då konjunkturläget föranleder till det, förordna om statlig premiering av frivilligt banksparande av överskjutande preliminär skatt i huvudsaklig överensstämmelse med de regler som finns intagna i lagen (1970: 616) om premiering av visst frivilligt sparande. Jag vill i detta sammanhang erinra om att förmånerna i denna lag som reglerade 1971 års Strängaspel var generöst tilltagna. Detta var motiverat med hänsyn till de speciella förhållanden som då förelåg. För att kunna möta förhållanden av liknande slag även i fortsättningen bör bemyndigandet avse rätt för Kungl. Maj:t att bestämma en årspremie om högst 5 % av det ifrågasvarande sparbeloppet samt att besluta att kostnaderna för vinstutlottning, administration och beräknad lotterivinstskatt får uppgå till högst 6 % av det sammanlagda beloppet av inne-

stående sparmedel. Sparat överskjutande preliminärskattebelopp skall sättas in på ett för spararen särskilt upplagt sparkonto. Därigenom undviks sammanblandning med konton som avser den nya sparformen.

I anslutning till det av mig nu förordade förslaget vill jag ta upp följande spørsmål. År 1960 bildades på mitt initiativ och i samråd med fullmäktige i riksgäldskontoret en arbetsgrupp — den s. k. obligationskommittén — med representanter för bl. a. kreditinstituten och arbetsmarknadens parter med uppgift att föreslå lämpliga åtgärder ägnade att öka intresset för långfristigt sparande, främst genom placering i långfristiga obligationer. På rekommendation av obligationskommittén gav riksgäldskontoret samma år ut en ny form av sparobligationer speciellt avpassade för den breda allmänheten. Sedan dess har emitterats ytterligare fem sparobligationslån. På de sex lånen har tecknats sammanlagt ca 1 500 milj. kr. fördelade på mer än 400 000 köpare. För två av lånen — 1960 och 1961 års lån — har den ursprungliga tiden löpt ut och i samband därmed har obligationsägarna erbjudits en förlängning av löptiden. 1966 års lån löper ut den 1 mars i år och även beträffande detta lån erbjuds en förlängning av löptiden.

Sparobligationerna är utställda och registrerade på viss man. De får köpas endast av fysiska personer. Varje persons innehav är maximerat till visst belopp för varje lån. Lägsta obligationsvalör är 100 kr. Obligation får inte överlåtas eller belånas. Den löper med bunden ränta som läggs till kapitalet månadsvis och betalas ut först i och med inlösen. Obligationen kan lösas av ägaren även före lånets förfallodag. För att stimulera innehavaren att behålla obligationen under lånets hela löptid läggs på den slutliga inlösendagen till en bonus, varigenom en högre effektiv ränta erhålls för hela tiden. Erfarenheten visar att den övervägande delen av ägarna har kvar sina obligationer under hela låneperioden. Låneskulden för utelöpande sparobligationer inkl. upplupna räntor beräknas den 31 mars 1972 uppgå till ca 1 600 milj. kr.

Enligt Kungl. Maj:ts förordning (1960: 659) angående beskattning av ränta å svenska statens sparobligationer skall vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt ränta på svenska statens sparobligationer tas upp med belopp varmed obligationernas inlösningsvärde ökat för den skattskyldige under beskattningsåret, även om obligationerna inte inlösts under beskattningsåret. Denna bestämmelse tillkom för att ge obligationsägaren möjlighet att varje år vid taxeringen utnyttja det schablonavdrag, som får göras från inkomst av kapital.

Sparobligationerna bör enligt min mening ses som ett väsentligt komplement till banksparandet, varigenom hushållen får möjlighet att placera en del av sitt sparande mera långfristigt till fördelaktiga villkor. Samtidigt uppnås en medverkan från hushållens sida vid statens mera långfristiga upplåning, varigenom statens anspråk på kapital-

marknaden kan begränsas. Sparobligationerna företer betydande likheter med det system för premiering av hushållens sparande, som i det föregående föreslagits. Båda sparformerna vänder sig i första hand till den stora mängden småsparare och båda innefattar genom gynnsamma villkor, främst konstruktionen med 5-årspremie resp. bonus, en speciell stimulans till långfristighet i hushållssparandet. Jag anser det därför motiverat att skattemässigt behandla sparobligationernas bonus på samma sätt som sparpremien i det av mig förordade nya sparsystemet. En skillnad i beskattningsförhållandena skulle i hög grad försvåra kommande emissioner av sparobligationslån liksom konvertering av den nu befintliga lånestocken.

Jag förordar därför att frihet från inkomstskatt i fortsättningen skall gälla bonus på svenska statens sparobligationer, både sådana obligationer som kommer att utges och sådana obligationer för vilka förlängning av löptiden kommer att beslutas. Det synes emellertid lämpligt att vid kommande låneemissioner överväga att ändra den hittillsvarande maximigränsen, 25 000 kr., för varje persons innehav av sparobligationer i samma lån, och att också i övrigt vid fastställande av lånevillkoren göra en avvägning med hänsyn till den föreslagna skattefriheten.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

dels antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om skattefrihet vid premiering av sparande,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, då konjunkturläget föranleder det, förordna om premiering av frivilligt sparande av överskjutande preliminär skatt i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag angivit i det föregående,

dels uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att efter i huvudsak de riktlinjer som jag förordat handha administrationen av det föreslagna sparsystemet och eventuellt kommande premieringar av frivilligt sparande av överskjutande skatt,

dels till Kampanj för sparande m. m. för budgetåret 1972/1973 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten